

Н. Пека

ХУДОЖНЯ ВИРАЗНІСТЬ У ТВОРАХ ІВАНА БАГРЯНОГО ТА ЇЇ СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ

N. Peka

ARTISTIC EXPRESSION IN THE WORKS OF IVAN BAHRIANYI AND ITS STAGE IMPLEMENTATION

Іван Лозов'яга, який більше відомий нам за своїм творчим псевдонімом «Багрянний», посідає визначне та важливе місце як в українській літературі ХХ століття, так і загалом в історії боротьби українського народу за свободу та незалежність. Творча спадщина Івана Багряного повною мірою відображає трагічні сторінки нашої історії, спротив та незламність наших предків. Таке занурення в історичний контекст та усвідомлення думок і закладених сенсів автора відбувається завдяки його володінню художнім словом та літературними засобами виразності. Сучасний театр, звертаючись до творчості Багряного, стикається з необхідністю сценічного втілення та метафоричного перевтілення його романів та оповідань, що в сучасному контексті може яскраво виражатись та набувати нових значень, за допомогою сучасних засобів художньої виразності.

Сценічні засоби художньої виразності — це сукупність художніх (декорації, грим, костюми, реквізит), музичних (аудіосупровід, ритм), мовних (літературно-художнє джерело, сценічна мова), пластичних (танці, рухи, мізансцени) засобів та їх синтез, що дозволяє повною мірою розкрити режисерський задум, емоційний зміст, атмосферу вистави та характер персонажів. Вдале використання сценічних художніх засобів, вже з першого погляду глядача на сцену, може навести його на певний хід думок, наприклад занурити в місце дії, епоху, зрозуміти жанр, настрій, стилістику та час доби, коли відбуватиметься дія.

Тексти Івана Багряного, сповнені як глибоким драматичним психологізмом його персонажів, так і детальними описами навколишнього середовища, що також має під собою емоційне тло переживань героїв. Навколишнє середовище виступає окремим повноцінним образом, що однозначно потребує сценічного втілення та пошуку засобів художньої виразності для розкриття атмосфери та підтексту, що несе в собі цей образ. Твори Багряного містять потужний емоційний заряд, що є основою для акторського перевтілення в різних техніках, оскільки можуть передаватись і реалістично, і поетично, і метафорично. Його художні образи побудовані на внутрішньому конфлікті й символіці, експресивній мові та глибоких психологічних характеристиках.

Отже, художня виразність Івана Павловича Багряного — це не лише мовні особливості, а й глибокий емоційний та психологічний вимір його текстів, які також мають за собою вагомий соціально-політичний контекст, що додає їм константної актуальності для відображення на сцені. Його мова є особливо динамічною та емоційною, насиченою метафорами та глибокими внутрішніми переживаннями. Його персонажі постійно знаходяться в діалозі із самими собою, борються зі своїми слабкостями та страхами і діють їм усупереч. До того ж його герої знаходяться в тісних взаємовідносинах з навколишнім світом — природою чи важкими життєвими обставинами, що можна передати через сценічний рух, інтонацію, різноманітні пластичні етюди, ритм акторської гри, світлове оформлення та оригінальні сценографічні рішення.

Якщо безпосередньо розбирати практичні приклади втілення художньої виразності, то варто передусім звернути увагу на провідні мотиви творів, їх ідею та тему. Так, у романі «Тигролови» автор проводить паралель між боротьбою в дикій природі й боротьбою головного героя з тоталітарним режимом, що може передаватись співзвучним музичним оформленням двох паралелей, через пластику акторів та сценічним рішенням, — поєднанням простору зовнішнього та внутрішнього. Роман «Сад Гетсиманський» передає жах репресій через монологи головного героя, що можна передати за допомогою, наприклад, проєктора, що паралельно з монологом, транслюватиме приховані думки героя, або метафоричні пристосування його внутрішнього світу.

Постійні пейзажні описи Івана Багряного — мають міцну основу для креативної роботи зі сценічним простором та застосування символіки. У сучасному театрі, варто уникати буквального та примітивного переносу тексту на сцену, необхідно звернутися до всіх можливих засобів художньої виразності. Для роботи з експресивністю Багряного та його описами навколишнього світу — необхідно широко застосовувати пластичні етюди, хореографічні постановки та розширювати саме розуміння аудіосупроводу, виводячи його на новий рівень.

Отже, художня виразність у творах Івана Багряного є багатозаровою та глибокою, що відкриває широкі можливості для її сценічного втілення. Аналізуючи тексти автора, ми маємо достатньо підстав стверджувати, що в сучасному театральному просторі необхідно розширювати розуміння засобів сценічної виразності, для найяскравішого втілення на сцені для сучасного прогресивного глядача, яке б об'єднало всі можливі аспекти людського чуття та надало б їм нового звучання. Дослідження цих процесів сприятиме розширенню методології роботи актора з літературним першоджерелом та пошуку нових форм сценічної виразності.

Д. Кондратова, В. Руденький

КЛАСИЧНА ДРАМА В НОВІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПОСТАНОВКИ П'ЄСИ Г. ІБСЕНА «ЛЯЛЬКОВИЙ ДІМ»

D. Kondratova, V. Rudenkiy

CLASSIC DRAMA IN A NEW INTERPRETATION: MODERN APPROACHES TO THE STAGING OF G. IBSEN'S PLAY "A DOLL'S HOUSE"

Письменник і драматург, який стоїть у витоків «нової драми», Генрік Ібсен зробив вагомий вклад у розвиток світової драматургії та театального мистецтва. Його твори є одними з найяскравіших прикладів соціально-психологічних драм, які концентрують увагу читача на схованих переживаннях персонажів, їх душевних станах, а також розкривають кожного героя як окрему особистість з її власним неповторним внутрішнім світом.

Одна з найвідоміших п'єс Г. Ібсена «Ляльковий дім» розповідає історію сім'ї адвоката Торвальда Хельмера та його дружини фру Нори. У ході подій що відбуваються, читачу поступово розкриваються взаємовідносини між персонажами, їх характери, переживання, а також внутрішні та зовнішні конфлікти. Цікаве викриття особливостей людської психології, возвеличення моральних та духовних цінностей у поєднанні з реалістичним зображенням дійсності досі привертає увагу театральних та кінорежисерів, що свідчить про актуальність даного твору. Останні постановки за мотивами «Лялькового дому» широко варіюються у спробах оновити